

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník pro rodiče	I
Příloha B – Výsledky průzkumu	v
Příloha C – Systémy založené na gestech a znacích	XI
Příloha D – Systémy založené na dvojrozměrných nebo trojrozměrných objektech	XII
Příloha E – Komunikace pomocí elektronických přístrojů	XVI
Příloha F – Ostatní systémy alternativní a augmentativní komunikace	XVII

Příloha A - Dotazník pro rodiče

Otázky faktografické

Tento oddíl obsahuje sedm otázek týkajících se obecných informací o Vašem dítěti.

Jaký je věk Vašeho dítěte?

(napište číslo znamenající věk v letech)

Jaké je pohlaví dítěte?

- ❖ muž
- ❖ žena

Jaký typ poruchy autistického spektra byl diagnostikován vašemu dítěti?

- ❖ Dětský autismus
- ❖ Atypický autismus
- ❖ Rettův syndrom
- ❖ Dětská dezintegrační porucha
- ❖ Hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby
- ❖ Jiná pervazivní vývojová porucha
- ❖ Pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná
- ❖ Aspergerův syndrom

Jaký stupeň mentální postižení byl stanoven u dítěte?

- ❖ lehká mentální retardace
- ❖ středně těžká mentální retardace
- ❖ těžká mentální retardace
- ❖ hluboká mentální retardace
- ❖ žádné

Má Vaše dítě ještě další přidružené postižení, jestli ano, jaké?

(je možné zaškrtnout více odpovědí)

- ❖ tělesné postižení
- ❖ zrakové postižení
- ❖ sluchové postižení
- ❖ ADHD (porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou), ADD (porucha pozornosti)
- ❖ problémy v chování
- ❖ zdravotní oslabení
- ❖ narušená komunikační schopnost (logopedická vada, porucha)
- ❖ žádné jiné

Ke kterým odborníkům vaše dítě nyní dochází?

(je možné zaškrtnout více odpovědí)

- ❖ raná péče
- ❖ SPC nebo PPP
- ❖ logopedie
- ❖ žádná z uvedených možností

Do jakého typu vzdělávacího zařízení dochází Vaše dítě?

- ❖ běžná mateřská škola
- ❖ speciální mateřská škola
- ❖ běžná základní škola
- ❖ praktická základní škola
- ❖ speciální základní škola
- ❖ střední praktická škola
- ❖ jiný typ střední školy
- ❖ stacionář
- ❖ domácí péče
- ❖ jiné

Jak byste ohodnotili komunikační schopnosti Vašeho dítěte?

- ❖ komunikuje verbálně a funkčně (dítě se dorozumí pomocí mluvené řeči)
- ❖ komunikuje verbálně a nefunkčně (dítě se verbálně vyjadřuje, ale je těžké se s ním domluvit, například používá echolálie apod.)
- ❖ nekomunikuje verbálně, ale neverbálně komunikuje funkčně (dítě nemluví, ale dorozumívá se pomocí gest, mimiky apod.)
- ❖ nekomunikuje ani verbálně ani neverbálně (dítě nemluví, ani se nedorozumívá pomocí gest, mimiky atd.)

Otázky týkající se alternativní a augmentativní komunikace

Tato část dotazníku obsahuje šestnáct otázek týkajících se systému alternativní a augmentativní komunikace používaného u Vašeho dítěte.

Používané zkratky:

AAK – alternativní a augmentativní komunikace

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

SPC – speciálně pedagogické centrum

Byla u Vašeho dítěte provedena před zavedením systému AAK diagnostika komunikačních schopností?

- ❖ ano
- ❖ ne

Jestli byla provedena diagnostika, kdo ji provedl?

(je možné zaškrtnout více odpovědí)

- ❖ logoped
- ❖ pedagogičtí pracovníci ve školním zařízení
- ❖ pracovník rané péče
- ❖ speciální pedagog v SPC či PPP
- ❖ psycholog z SPC nebo PPP
- ❖ jiné

Jaký typ systému z nabídky systémů AAK Vaše dítě využívá?

(je možné zaškrtnout více odpovědí)

- ❖ Makaton (systém komunikace, který využívá manuální znaky doplněné mluvenou řečí a grafickými znaky)
- ❖ Znak do řeči (systém komunikace využívající manuální znaky, které vizualizují mluvenou řeč)
- ❖ komunikace skrze trojrozměrné předměty
- ❖ fotografie
- ❖ piktogramy (většinou černobílé obrázky, kterými je zpodobněn věcný význam a činnost)
- ❖ Výměnný obrázkový komunikační systém (ucelený systém, který pracuje s výměnou obrázků při komunikaci)
- ❖ Bliss systém (dorozumívací systém, který ke komunikaci používá jednoduché kresby)
- ❖ globální čtení (metoda, kdy se dítě seznamuje současně se zobrazením konkrétního pojmu s jeho označením)
- ❖ sociální čtení (poznávání, interpretace a přiměřené reagování na zrakové znamení a symboly, piktogramy, slova a skupiny slov, které se často objevují v okolním prostředí, aniž by byly využívány čtecí technické dovednosti)
- ❖ komunikační pomůcky s hlasovým výstupem (jednoduché pomůcky s hlasovým výstupem, na které je možné nahrát jeden nebo více různých vzkazů)
- ❖ žádný
- ❖ jiné

Využíváte u dítěte pro rozvoj komunikace počítačové programy (Altík, Méd'a apod.)?

- ❖ ano
- ❖ ne
- ❖ ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a

Využíváte při komunikaci a pro rozvoj komunikace dítěte iPad?

iPad je multimediální počítač typu tablet, na která lze stáhnout množství různých aplikací a her.

- ❖ ano
- ❖ ne
- ❖ ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a

Využili jste někdy pro rozvoj komunikace s Vaším dítětem služby „Videotrénink interakcí“?

Videotrénink interakcí je krátkou intervenční a terapeutickou metodou práce s videozáznamem, která pomáhá zlepšit komunikační problémy v rodinách, ale i v různých zařízeních. Pomocí videozáznamu je problémová situace rozebrána a jsou v ní stanoveny pozitivní momenty, které se pak dále trénují a využívají ke zlepšení celkové situace.

- ❖ ano
- ❖ ne
- ❖ ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a

Má Vaše dítě vytvořený osobní pas?

Osobní pas je kniha nebo sešit doplněný řadou fotografií a symbolů, ve kterém jsou popsány a zobrazeny všechny důležité údaje o nemluvicím dítěti, a to takovým způsobem, aby i neznámá osoba věděla, jak s dítětem komunikovat, co má rádo, co rádo nemá, jaké má zvyklosti a další informace.

- ❖ ano
- ❖ ne
- ❖ ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a

V jakém věku jste si poprvé všimli narušeného vývoje komunikace u dítěte?

napište rok a měsíc (př. 2 roky a 5 měsíců zapište 2,5)

V jakém věku dítěte jste začali komunikaci přes systémy AAK?

napište rok a měsíc (př. 2 roky a 5 měsíců zapište 2,5)

Kdo Vám poradil při výběru systému AAK?

(je možné zaškrtnout více odpovědí)

- ❖ pedagogický pracovník ze vzdělávacího zařízení
- ❖ logoped
- ❖ pracovník rané péče, SPC, PPP
- ❖ nikdo
- ❖ jiné

Odkud čerpáte informace o systémech AAK?

(je možné zaškrtnout více odpovědí)

- ❖ odborníci (logoped, speciální pedagog, psycholog, pedagogičtí pracovníci ze vzdělávacího zařízení, odborník rané péče)
- ❖ internet
- ❖ kurzy, semináře, přednášky
- ❖ odborné knihy, časopisy
- ❖ žádné informace nevyhledávám
- ❖ jiné

Hodnotíte dostupné informace o systémech AAK jako dostačující?

- ❖ ano
- ❖ ne

Obávali jste se na počátku zavedení systému AAK, že se u dítěte zastaví vývoj verbální komunikace?

- ❖ ano
- ❖ ne

Jak moc jste věřili v úspěšnost systému AAK u vašeho dítěte na počátku jeho zavedení (ohodnoťte na stupnici)?

1 (vůbec jsme nevěřili)

2

3

4

5

6

7

8

9

10 (zcela jsme věřili)

Byl z Vašeho pohledu naplněn předpoklad ve zlepšení komunikačních schopností dítěte zavedením systému AAK (ohodnoťte na stupnici)?

1 (nebyl naplněn předpoklad)

2

3

4

5

6

7

8

9

10 (byl naplněn předpoklad)

Připomínky k dotazníku

Připomínky z tématu výzkumu (systémy AAK)

Příloha B - Výsledky průzkumu

1. Jaké je pohlaví dítěte?

muž	50
žena	9

2. Jaký je věk Vašeho dítěte?

2 roky	1
3 roky	5
4 roky	8
5 let	18
6 let	16
7 let	3
8 let	1
9 let	1
10 let	1
11 let	0
12 let	3
13 let	1
14 let	1

3. Jaký typ poruchy autistického spektra byl diagnostikován Vašemu dítěti?

Dětský autismus	40
Atypický autismus	10
Rettův syndrom	0
Jiná dezintegrační porucha v dětství	0
Hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby	0
Aspergerův syndrom	8
Jiná pervazivní vývojová porucha	0
Pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná	1

4. Jaký stupeň mentálního postižení byl stanoven u dítěte?

žádné mentální postižení	19
lehká mentální retardace	14
středně těžká mentální retardace	20
těžká mentální retardace	6
hluboká mentální retardace	0

5. Má Vaše dítě ještě další přidružené postižení, jestli ano jaké?

(bylo možné označit více možností)

tělesné postižení	5
zrakové postižení	4
sluchové postižení	0
ADHD, ADD	26
problémy v chování	11
zdravotní oslabení	8
narušená komunikační schopnost	31
žádné jiné	12

1 postižení	22
2 postižení	14
3 postižení	9
4 postižení	2

narušená komunikační schopnost	11
ADHD, ADD	9
narušená komunikační schopnost, ADHD, ADD	7
problémy v chování, ADHD, ADD	3

ADHD, ADD, problémy v chování, narušená komunikační schopnost	3
problémy v chování, zdravotní oslabení, narušená komunikační schopnost	2
tělesné postižení, zrakové postižení, narušená komunikační schopnost	2
tělesné postižení, zdravotní oslabení, ADHD, ADD	1
zrakové postižení, narušená komunikační schopnost	1
problémy v chování, narušená komunikační schopnost	1
tělesné postižení, zrakové postižení, zdravotní oslabení, narušená komunikační schopnost	1
zdravotní oslabení, narušená komunikační schopnost, ADHD, ADD	1
narušená komunikační schopnost, zdravotní oslabení, problémy v chování, ADHD, ADD	1
zdravotní oslabení	1
narušení komunikační schopnost, zdravotní oslabení	1
problémy v chování	1
tělesné postižení, ADHD, ADD	1

6. Ke kterým odborníkům Vaše dítě nyní dochází?

(bylo možné označit více možností)

raná péče	44
SPC nebo PPP	31
logopedie	30
žádná z uvedených možností	4
raná péče, SPC nebo PPP, logopedie	17
raná péče	12
raná péče, logopedie	10
SPC nebo PPP	8
raná péče, SPC nebo PPP	5
žádná z uvedených možností	4
logopedie	2
logopedie, SPC nebo PPP	1

7. Do jakého typu vzdělávacího zařízení dochází Vaše dítě?

běžná mateřská škola	13
speciální mateřská škola	24
běžná základní škola	2
praktická základní škola	0
speciální základní škola	6
střední škola praktická	0
jiný typ střední školy	0
stacionář	2
domácí péče	7
jiné	5
jiné:	
- diakonie	
- waldorfská škola	
- přípravná autistická třída	
- běžná mateřská škola se speciálním oddělením	
- kombinace speciální mateřské školy a stacionáře	

8. Jak byste ohodnotili komunikační schopnosti Vašeho dítěte?

komunikuje verbálně a funkčně	11
komunikuje verbálně a nefunkčně	16
nekomunikuje verbálně, ale neverbálně komunikuje funkčně	20
nekomunikuje ani verbálně ani neverbálně	12

9. Byla u Vašeho dítěte provedena před zavedením systému alternativní a augmentativní komunikace diagnostika komunikačních schopností?

ano 30
ne 29

10. Jestli byla provedena diagnostika, kdo ji provedl?

(bylo možné označit více možností)

logoped	13	
pedagogičtí pracovníci ve školním zařízení	3	
pracovník rané péče	11	
speciální pedagog v SPC nebo PPP	9	
psycholog z SPC nebo PPP	9	
jiné	2	
psycholog z SPC nebo PPP		6
pracovník rané péče		6
speciální pedagog v SPC nebo PPP		4
logoped		3
logoped, speciální pedagog v SPC nebo PPP		3
logoped, pracovník rané péče		2
logoped, pracovník rané péče, psycholog z SPC nebo PPP		1
logoped, psycholog z SPC nebo PPP		1
logoped, pedagogický pracovník, pracovník rané péče, speciální pedagog		1
pracovník rané péče, pedagogický pracovník, logoped		1
logoped, pedagogický pracovník, pracovník rané péče, speciální pedagog, psycholog		1

11. Jaký typ systému z nabídky systémů alternativní a augmentativní komunikace Vaše dítě využívá?

(bylo možné označit více možností)

Makaton	1	
Znak do řeči	4	
komunikace skrze trojrozměrné předměty	1	
fotografie	38	
piktogramy	33	
VOKS	26	
Bliss systém	2	
globální čtení	6	
sociální čtení	3	
komunikační pomůcky s hlasovým výstupem	2	
žádný	6	
jiný	19	
fotografie, piktogramy, VOKS		9
fotografie, piktogramy		8
VOKS		6
piktogramy		6
žádný		6
fotografie		5
fotografie, VOKS		3
piktogramy, VOKS		2
fotografie, globální čtení		1
Znak do řeči, fotografie, piktogramy, VOKS		1
Makaton, piktogramy, fotografie, VOKS, globální metoda čtení		1
fotografie, piktogramy, globální metoda čtení		1
Znak do řeči, fotografie, VOKS		1
fotografie, globální metoda čtení, sociální čtení, komunikátor		1
fotografie, trojrozměrné předměty		1

fotografie, piktogramy, Bliss systém	1
fotografie, piktogramy, sociální čtení	1
Znak do řeči, piktogramy, fotografie	1
Znak do řeči, VOKS, globální metoda čtení	1
fotografie, piktogramy, Bliss systém, globální metoda čtení, sociální čtení	1
fotografie, piktogramy, VOKS, komunikátor	1
fotografie, VOKS, iPad	1

žádný	6
1 systém	17
2 systémy	15
3 systémy	16
4 systémy	2
5 systémů	2

12. Využíváte u dítěte pro rozvoj komunikace počítačové programy (Altík, Méd'a apod.)?

ano	14
ne	27
ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a	18

13. Využíváte při komunikaci a pro rozvoj komunikace dítěte iPad?

ano	18
ne	32
ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a	8

14. Využili jste někdy pro rozvoj komunikace s Vaším dítětem služby „Videotrénink interakce“?

ano	12
ne	35
ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a	12

15. Má Vaše dítě vytvořený osobní pas?

ano	9
ne	30
ještě jsem o této možnosti neslyšel/-a	20

16. V jakém věku jste si poprvé všimli narušeného vývoje komunikace u dítěte?

0 – 1 rok (včetně)	8
1 – 1,5 roku (včetně)	16
1,5 – 2 roky (včetně)	20
2 – 2,5 roku (včetně)	9
2,5 – 3 roky (včetně)	2
3 – 3,5 roku (včetně)	2
5 let	1

17. V jakém věku jste začali komunikaci přes systémy alternativní a augmentativní komunikace?

1 – 1,5 roku (včetně)	2
1,5 – 2 roky (včetně)	5
2 – 2,5 roku (včetně)	5
2,5 – 3 roky (včetně)	15
3 – 3,5 roku (včetně)	10
3,5 – 4 roky (včetně)	6
4 – 4,5 roku (včetně)	3
5 let	8
6 let	1
nepoužívají AAK	3

18. Kdo Vám poradil při výběru systému alternativní a augmentativní komunikace?
(bylo možné označit více možností)

pedagogický pracovník ze vzdělávacího zařízení	6
logoped	6
pracovník rané péče, SPC, PPP	41
nikdo	7
jiné	3
jiné:	
- APLA	
- asistentka	
- internet + seminář APLA	
pracovník rané péče, SPC, PPP	33
nikdo	7
logoped, pracovník rané péče, SPC, PPP	5
pedagogický pracovník, pracovník rané péče, SPC, PPP	3
pedagogický pracovník	2
pedagogický pracovník, logoped	1
APLA	1
asistentka	1
internet + seminář APLA	1

19. Odkud čerpáte informace o systémech alternativní a augmentativní komunikace?
(bylo možné označit více možností)

odborníci (logoped, speciální pedagog, psycholog, pedagogický pracovník)	44
internet	42
kurzy, semináře, přednášky	25
odborné knihy, časopisy	22
žádné informace nevyhledávám	3
jiné	2
jiné:	
- zahraniční weby	
- maminky autistických dětí	
odborníci, kurzy, semináře, přednášky, internet, odborné knihy, časopisy	10
odborníci	10
odborníci, internet, kurzy, semináře, přednášky	9
internet	6
odborníci, internet, odborné knihy, časopisy	6
odborníci, internet	6
internet, odborné knihy, časopisy, kurzy, semináře, přednášky	4
nevyhledávám	3
odborníci, kurzy, semináře, přednášky	1
odborníci, odborné knihy, časopisy, kurzy, semináře, přednášky	1
internet, odborné knihy, časopisy	1
odborníci, internet, maminky autistických dětí	1
zahraniční weby	1

20. Hodnotíte dostupné informace o systémech alternativní a augmentativní komunikace jako dostačující?

ano	36
ne	20

21. Obávali jste se na počátku zavedení systému alternativní a augmentativní komunikace, že se u dítěte zastaví vývoj verbální komunikace?

ano	20
ne	39

22. *Jak moc jste věřili v úspěšnost systému alternativní a augmentativní komunikace u Vašeho dítěte na počátku jeho zavedení?*

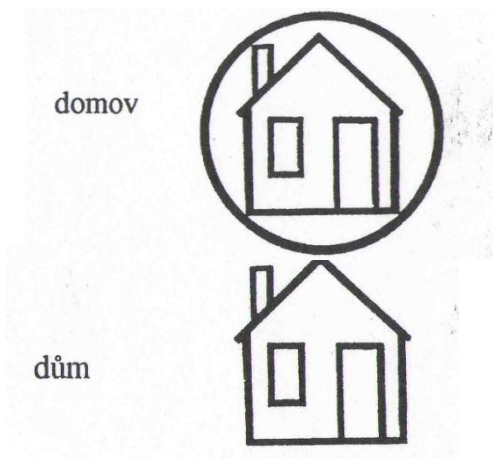
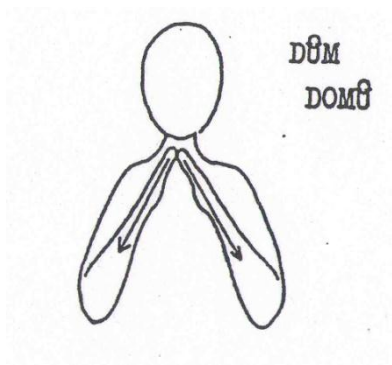
1 – vůbec jsme nevěřili	2
2	4
3	8
4	6
5	10
6	6
7	3
8	5
9	3
10 – zcela jsme věřili	6

23. *Byl z Vašeho pohledu naplněn předpoklad ve zlepšení komunikačních schopností dítěte zavedením systému alternativní a augmentativní komunikace?*

1 – nebyl naplněn předpoklad	1
2	4
3	3
4	5
5	9
6	4
7	5
8	6
9	4
10 – byl naplněn předpoklad	12

Příloha C – Systémy založené na gestech a znacích

Makaton

(KUBOVÁ L. Alternativní komunikace, cesta ke vzdělávání těžce zdravotně postižených dětí. 1. vyd. 45 s. Praha: Tech-market, 1996. ISBN 80-902134-1-3.)

Znak do řeči

OTEC
ukazováčkem tah
od spánku dolů

BABIČKA
dvěma prsty tah po čele

(KUBOVÁ L., PAVELOVÁ Z., RÁDKOVÁ I. *Znak do řeči*. 1. vyd. 87 s. Praha: Tech-market, 1999. ISBN 80-86114-23-6.)

Příloha D – Systémy založené na dvojrozměrných a trojrozměrných objektech

Komunikace pomocí trojrozměrných předmětů

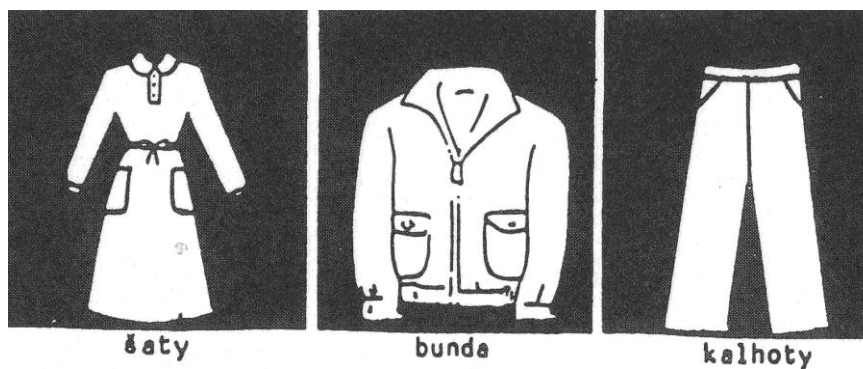
<http://carllita-autismus.blog.cz/0811/ukazky-struktury>

Komunikace pomocí fotografií

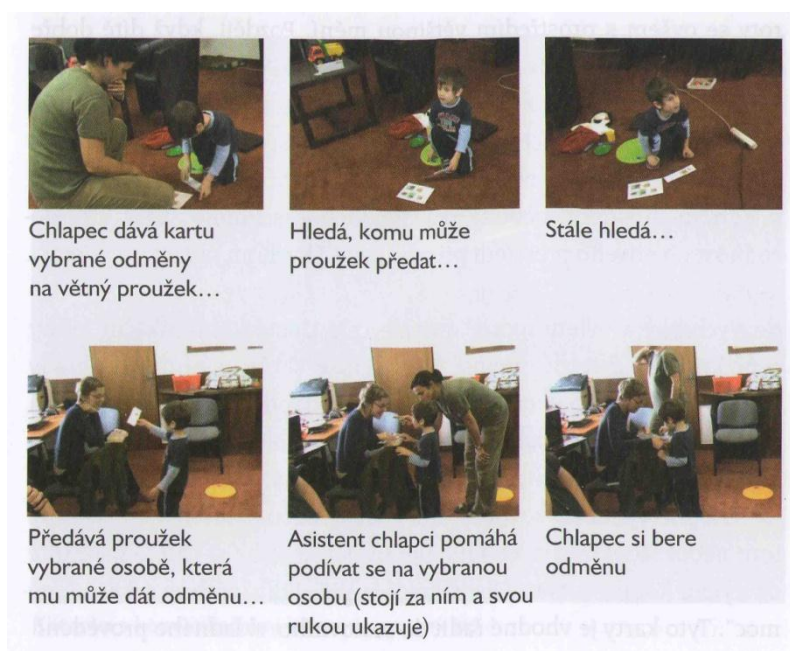
http://www.auticekjenicek.estranky.cz/fotoalbum/komunikacni-kniha/img_2123.html

Piktogramy

(KUBOVÁ L. Alternativní komunikace, cesta ke vzdělávání těžce zdravotně postižených dětí. 1. vyd. 45 s. Praha: Tech-market, 1996. ISBN 80-902134-1-3.)

Výměnný obrázkový komunikační systém

(STRAUSSOVÁ R., KNOTKOVÁ M. Průvodce rodičů dětí s poruchou autistického spektra. 1. vyd. 136 s. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0002-4.)

Cestovní komunikační kniha

Klíčenka s komunikačními kartami na suchý zip

(STRAUSSOVÁ R., KNOTKOVÁ M. Průvodce rodičů dětí s poruchou autistického spektra. 1. vyd. 136 s. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0002-4.)

Větný proužek

(<http://gosik.blogy.rvp.cz/2009/11/12/jak-pracujeme-s-obrazkovou-komunikaci/>)

Příloha E – Komunikace pomocí elektronických přístrojů

Jednovzkazový komunikátor

<http://www.petit-os.cz/komunikatory.php>

<http://www.petit-os.cz/komunikatory.php>

Vícevzkazové komunikátory

<http://www.petit-os.cz/komunikatory.php>

<http://www.petit-os.cz/komunikatory.php>

<http://www.petit-os.cz/komunikatory.php>

<http://www.petit-os.cz/komunikatory.php>

Příloha F – Ostatní systémy alternativní a augmentativní komunikace

ETRAN-N

(http://www.assistireland.ie/eng/Products_Directory/Communication/Communication_Aids/Word_Symbol_Boards/)

Sociální čtení

(<http://www.globalni-cteni.cz/clanek/socialni-cteni/>)

Globální čtení

(<http://ojarovi.blogspot.cz/2011/08/slova-ze-3-pismen-globalni-cteni-ipad.html>)

Bazální stimulace

(<http://www.mszshodonin.cz/products/bazalni-stimulace-/>)

Místnost Snoezelen

(http://www.thechildrensgarden.net/?The_Snoezelen_Experience)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Edita Vošická

Obor: Speciální pedagogika

Forma studia: prezenční

Název práce: Autismus – Použití systémů alternativní a augmentativní komunikace u jedinců s poruchou autistického spektra

Rok: 2012

Počet stran bez příloh: 108

Celkový počet stran příloh: 18

Počet titulů české literatury a pramenů: 55

Počet titulů zahraniční literatury: 4

Počet webových zdrojů: 13

Vedoucí práce: PaedDr. Jaroslava Zemková Ph.D.